

Undervisningsforløb:

Lokalhistoriske kildepakker – Brønshøj og Husum (Krig)

Kildemateriale: Erindring nr. 1021 – Svend Barmer (periode 1915-1946), 1995

Uddrag af Svend Barmers pensionisterindring fra 1995. Her fortæller han fortæller om sine oplevelser under besættelsen som vagtværnsmand i Brønshøj.

Find den samlede erindring her: <https://kbharkiv.dk/permalink/post/18-20565>

KØBENHAVNS
STADSARKIV

Krig

I 1939 og 1940 og fremefter kom der mere gang i arbejdet for tømrerne, ikke mindst p.gr.a. den anden verdenskrig der var begyndt og bredte sig ud over Europa. Der blev lavet civilforsvar med beskyttelsesrum hvor vi indvendigt i kældrene satte afstivninger op for at styrke kelderlofterne så de bedre kunne modstå trykket fra nedfaldende bygningsdele ved et eventuel bombardement, og udvendigt foran de mange kældervinduer lavede vi kasser af træ som blev fyldt op med sand for at beskytte rummene mod granatsplinter m.v. og det blev lavet overalt i beboelsesejendomme, offentlige bygninger, skoler og kirker.

Det tyske militær satte som man ved en del arbejder igang for deres eget bedste som led i deres krigsførelse og danske entrepenører med deres arbejdskraft blev benyttet til tyske indkvarteringer. Alt dette havde vi helst undværet, men den store arbejdsløshed i København blev formindsket ikke mindst for os tømrere.

(16)

I Københavns lufthavn i Kastrup byggede vi ret høje og meget lange kasser på flyvemaskinebanerne med så stor bredde imellem at tyskerne kunne køre deres flyvemaskiner ind imellem kasserne der blev fyldt med sand, altså en beskyttelse mod en eventuel bombning fra allierede kampmaskiner. Endvidere kom danske tømrere igang på flere tømmerpladser, dels eksisterende eller til formålet nyoprettede tømmerpladser forskellige steder i København. Årsagen var at der for tyskerne opstod ret stort behov for militærbarakker, især p.gr.a. tyskernes fremmarch i Ruslands kæmpeområde. Der var enkelte danske etablerede tømrmestre som i god tro gik igang med dette barakarbejde, men der opstod også nyere ret ukendte firmaer, og det blev nogle af de største, som her så en mulighed for at tjene mange penge, og det var vel nok dem som mest blev karakteriseret som det man kaldte værnemagere.

(16)

Da Civilforsvaret nu var oprettet blev jeg indkaldt som værnepligtig og fik en slags uddannelse på CB-skolen på Østerbro (CB = civilbeskyttelse) og de fleste af lærerne var overordnede politifolk. - Jeg blev efter skolen udtaget til at gøre tjeneste som CB-politi og blev stationeret på Den Gamle Rytterskole ved Brønshøj Torv og altså i det kvarter hvor jeg var født og havde min første barndom. - Herfra gik man så gadepatrulje med en politibetjent og blev p.gr.a. denne konstellation kaldt et føl, en betegnelse opstået i folkemunde.- Jeg deltog også i udrykninger til husspektakler, værtshusballade o.l.- En mærkelig del af tjenesten var også at 2 CB-betjente skulle sidde oppe i toppen af det høje vandtårn på Brønshøjvej udstyret med en tjenestetelefon og en kikkert og rapportere når vi så en flyvemaskine. Ved stationen og vandtårnet stod tit et par teenagepiger som var uniformsglade og som gerne ville pjatte lidt og det blev da også gengældt af nogle af de unge føl.

(17)

Som krigen udviklede sig ude i Europa hvor tyskerne mødte mere og mere modstand påvirkede dette også Danmark hvor der blev flere og flere demonstrationer og antallet af sabotager øgedes kraftigt, ikke mindst i København mærkede borgerne følgerne af dette hvor besættelsesmagten efterhånden strammede grebet. Og da tømmerpladsen hvor jeg arbejdede også blev udsat for sabotage med brandbomber mærkede jeg og mine kolleger hvor alvorligt situationen skærpedes og vi blev da også arbejdsløse en tid indtil pladsen igen var retableret.

(18)

-Begivenhederne fra den 29 august 1943 er kendt og skal her ikke omtales nærmere bortset hvad jeg specielt oplevede. - Min broder var indkaldt som soldat i Den kongelige Livgarde og blev interneret af tyskerne i kasernen sammen med de øvrige soldater, og da der gik flere uger uden at vi hørte fra ham var vi bekymrede for hans skæbne, især fordi et avisreferat meddelte at en garder ved Amalienborg var blevet såret ved et skud i lungen. Det var da ikke min broder, men det som gav os frygt var at avisen skrev den sårede garders navn og kun efternavnet, og kun det første bogstav i navnet adskilte fra vores navn. Omsider kom soldaterne ud af kasernen og var igen i frihed men som civile. Soldaterne i Livgarden havde nu dannet en modstandsgruppe og var aktive i modstandskampen bla.a. ved at modtage våben der blev nedkastet fra de allieredes flyvemaskiner.

En situation der også skal nævnes var at han sammen med sin kone, det var hende som fortalte os det, kørte i sporvogn da der pludseligt blev lavet razzia på sporvognen af tyskerne og deres håndlangere, min broder havde bemærket hvad der ventede og med et blik til sin kone lagde han en fin indpakning over til hende inden tyskerne var kommet op i sporvognen, og da det fortrinsvis var mændene tyskerne havde kig på opdagede de ikke at min broders kone sad med en fint indpakket maskinpistol som antagelig har været adskilt for ikke at fylde så meget.

(18)

Da min arbejdsplads som nævnt var nedbrændt og vi efterhånden var blevet betænkelige og kede af at være der, kom jeg i samtale med en bekendt som fortalte at han var søgt ind og havde fået ansættelse i det nu oprettede Københavns Vagtværn hvor jeg så også søgte ind og blev antaget og fik en løn så man kunne klare sig for og leve af med kone og børn. Vi fik et kursus, meget kort, en uniform og en gummiknippel og jeg blev udstationeret netop på Den Gamle Rytterskole i Brønshøj hvor jeg havde været CB-politi. Tiden med dens krigsførelse markerede endnu mere alvorlige tider i Danmark og ikke mindst i København hvilket meget tydeligt mærkedes i det nye job hvor hovedkvarteret var på Vartov i byens midte hvor ledelsen var placeret med vagtstation for den indre by ligesom der var depot for uniformer og udstyr.

(19)

Vagtværnets opgaver tilstræbte bedst muligt at virke som politi, men i sagens natur begrænset på flere områder men vi kunne da foretage anholdelser, prøve at finde ud af forbrydelser, påtale forseelser o.l. og prøve at opretholde orden i det hele taget. Vi gadepatruljerede to mand sammen på skift døgnet rundt og et hold var på stationen klar til udrykning. Den øverste på stationerne udenfor Vartov bar titel af overvagtimester som så undersig havde vagtmestre for hvert hold af de menige som hed byvagter. Korpset virkede og blev bedre og bedre til opgaverne og vi kom ud for mange oplevelser af forskellig art, dels almindelige tildragelser men også farlige og uhyggelige.

(19)

En af de almindelige skete da vi to mand var ved at afslutte vor gadepatrulje en mørk vintermorgen. Da vi nærmede os stationen i langsom gang, vi måtte ikke komme før tiden tilbage til stationen gik min kollega nødvendigvis lidt i forvejen, da jeg et minut eller 2 fulgte efter så jeg to mænd på Brønshøj Torv hurtigt stille to sække bag en læskærm, jeg gik over imod dem og blev hilst med et godmorgen vagtværn. Jeg spurgte dem om hvad de stod her for og de fortalte de ventede på sporvognen hvortil jeg kunne svare at det var søndag og sporvognen begyndte først at køre kl. 9.00, klokken var da 6.00.- Da jeg spurgte hvad de havde i de to sække der stod gemt bag læskærmen svarede de at det var arbejdstøj for de skulle til Jylland og grave tørv og jeg kunne da bare se i sakkene, den fik de mig ikke på, jeg tog kniplen frem og kommanderede dem til at tage sakkene på nakken og gå hen mod stationen hvor jeg råbte den vagtværnsmand an som altid var posteret udenfor stationen. På stationen blev sakkene tømt for nyt damebeklædning, bælter m.v.

(19)

Når vi patruljerede om natten skete det også at HIPO-folk, altså danske nazisympatisører i tysk polititjeneste, kørte i de tomme gader i biler hvor de havde skruet dørene af således at det var nemmere for dem at skyde med deres maskinpistoler som de holdt i hænderne og hvilende på deres knæ, vi kom da ud for at

de fyrede en salve af mod gadens rendesten bare for at skræmme os og vi hørte da også de grinede af os, for vi blev naturligvis også forskrækket og søgte ind i nærmeste beboelsesejendom og engang kom de ind i opgangen hvorfra vi havde set at de standsede op, så vi var øverst oppe på fjerde sal da de stod nederst i opgangen, måske har de villet undersøge os nærmere for at se om vi var sabotører eller på anden måde modstandsfolk.

(19-20)